

Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende het recht op informatie in strafprocedures (uitgebreide samenvatting)

Onderhavig voorstel voor een richtlijn bevat gemeenschappelijke minimumnormen betreffende het recht van verdachten op informatie over hun rechten en over de tenlastelegging in strafprocedures. De voorgestelde normen moeten het gemakkelijker maken het beginsel van wederzijdse erkenning toe te passen. De richtlijn bevordert de toepassing van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, meer bepaald de artikelen 6, 47 en 48 daarvan, door voort te bouwen op de artikelen 5 en 6 EVRM en de daarop gebaseerde jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De voorgestelde richtlijn is de tweede stap in een reeks van maatregelen die zijn vervat in de routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten die de Raad op 30 november 2009 heeft aangenomen. De eerste stap was het voorstel voor een richtlijn betreffende het recht op tolk- en vertaaldiensten (dossiers E100011a en E100011b).

Uit een aantal recente onderzoeken blijkt dat de wijze waarop verdachten worden ingelicht over hun rechten sterk varieert in de diverse EU-lidstaten en dat de informatie over procedurele rechten in de meeste gevallen slechts mondeling wordt verstrekt, hetgeen de doeltreffendheid vermindert en het toezicht bemoeilijkt. Om deze ontwikkeling tegen te staan stelt de onderhavige richtlijn enkele minimumnormen. Lidstaten dienen in de eerste plaats te waarborgen dat iedere verdachte van een strafbaar feit onverwijld in eenvoudige en toegankelijke bewoordingen mondeling of schriftelijk wordt geïnformeerd over zijn procedurele rechten (**artikel 3**). De informatie waarop een verdachte recht heeft, omvat tenminste inlichtingen over:

- het recht op toegang tot een advocaat, zo nodig kosteloos;
- het recht op informatie over de tenlastelegging en, in voorkomend geval, op toegang tot het procesdossier;
- het recht op tolk- en vertaaldiensten;
- het recht om als verdachte of beklaagde na aanhouding onverwijld voor een rechter te verschijnen.

Eenieder die is aangehouden dient voorts onverwijld schriftelijke informatie over zijn procedurele rechten te ontvangen, de zogenaamde 'verklaring van rechten' (**artikel 4**). Deze is in eenvoudige bewoordingen gesteld - dat wil zeggen: begrijpelijk voor een leek zonder kennis van strafrechtelijke procedures - en bevat ten minste informatie over de rechten genoemd in artikel 3. De lidstaten dienen ervoor zorg te dragen dat een verdachte die de proceduretaal niet machtig is de verklaring van rechten ontvangt in een taal die hij wel verstaat. Is zo'n verklaring niet aanwezig, dan dient de verdachte mondeling op zijn rechten te worden gewezen en dient hem een schriftelijke verklaring te worden overhandigd zodra een vertaling in de juiste taal voorhanden is. Voor blinden, slechtzienden, ongeletterden en kinderen bevat de richtlijn aparte regels. In de bijlage bij de richtlijn is een modelverklaring van rechten opgenomen waarvan de lidstaten gebruik kunnen maken. Het gebruik is niet verplicht.

Ook in procedures betreffende een Europees aanhoudingsbevel dienen de lidstaten te verzekeren dat een verklaring van rechten wordt verstrekt (**artikel 5**). De rechten van betrokkenen zijn hier deels anders (zo geldt bijvoorbeeld het recht om gehoord te worden) en deze zijn vastgelegd in Kaderbesluit 2002/584/JBZ (zie dossier E090213). Ook hiervoor is in de bijlage een modelverklaring van rechten opgenomen.

De lidstaten waarborgen dat een verdachte voldoende informatie over de tenlastelegging ontvangt om het eerlijk verloop van de strafprocedure te verzekeren (**artikel 6**). De verdachte heeft minstens recht op een beschrijving van de omstandigheden waaronder het strafbare feit werd gepleegd en de aard en de wettelijke kwalificatie van het strafbare feit. Voorts waarborgen de lidstaten dat verdachten of hun advocaten toegang krijgen tot de stukken in het procesdossier die van belang zijn voor het beoordelen van de rechtmatigheid van de aanhouding of de voorlopige hechtenis (**artikel 7**). Dit beperkte recht op toegang moet verzekeren dat procedures die aan het daadwerkelijke proces voorafgaan eerlijk verlopen en dat de aanhouding en voorlopige hechtenis rechtmatig zijn geweest. Tevens garanderen de lidstaten dat aan alle verdachten, of zij zich in bewaring bevinden of niet, toegang wordt verleend tot het procesdossier als het onderzoek naar het strafbare feit is afgerond. Een beperking van dit recht is alleen in uitzonderlijke omstandigheden geoorloofd, na een uitspraak van een bevoegde gerechtelijke autoriteit. De toegang is kosteloos en mag niet worden beperkt tot eenmalige inzage. Bij bijvoorbeeld zeer omvangrijke dossiers kan de verdachte verzoeken om een index van de in het dossier aanwezig stukken, zodat hij kan beslissen welke stukken voor hem het meest relevant zijn.

Aangezien het gaat om minimumnormen, blijven de lidstaten bevoegd om strengere regels vast te stellen over het recht op informatie over rechten in strafprocedures.